

Tartu ülikooli täienduskoolitus “Gümnaasiumi praktilise eesti keele kursuste metoodika”

Autor: Merle Pintson

TUNNIKONSPEKT I

AEG: 2. detsember 2011, 3. tund

KLASS: Põlva Ühisgümnaasiumi 10. a klass

TEEMA: arutleva teksti probleemitõstatuse analüüs (J. Urmet „Väärt- ja rämpseestlased“)

TUNNI EESMÄRGID:

1. Õpilane tunneb teksti arendustüüpe, oskab analüüsida arutlevat artiklit, leida selle põhiprobleemi, tekstis esitatud argumente.
2. Õpilane oskab arutleda loetu põhjal teemakohaselt ja põhjendatult.
3. Hoolivuse ja lugupidamise kasvatamine kaasinimeste vastu.

ÕPPEÜLESANDED: kuulamine, lugemine, arutlemine, kirjutamine, kõnelemine (esinemine)

EELNEV KODUTÖÖ: Kodus on iga õpilane läbi lugenud Jaak Urmeti artikli „Väärt- ja rämpseestlased“ (vt lisa 4.5.2), leidnud tekstis esinevad argumendid ja markeerinud need.

Sinises kursiivis on kommentaarid ja oodatavad (eeldatavad) vastused.

AEG	ÕPILASTE TEGEVUS	ÕPETAJA TEGEVUS	MATERJALID, SELGITUSED	MEETODID
EVOKATSIOONIFAAS (häälestusfaas)				
5 min	KUULAMINE , oma teadmiste väljendamine, õpetajaga KAASARÄÄKIMINE . Puutetahvlil õigete tunnuste selekteerimine ja õigesse kohta paigutamine.	Arutleva teksti tunnuste meenutamine, puutetahvlil tehtava töö juhendamine. <i>Õpetajal on eelnevalt koostatud materjal puutetahvli jaoks, mis koosneb tabelist ja etteantud tunnustest, mis tuleb võrdselt kolme tekstiliigi vahel ära jagada.</i>	Puutetahvlil on arutleva teksti tunnused segamini jutustava ja kirjeldava teksti tunnustega. Õpilase ülesanne on õiged tunnused viia õigesse kohta ettejoonistatud tabelis. <i>Eelnevalt on räägitud tekstiliikide tunnustest, materjal on olemas ka õpilaste konspektides</i>	TÖÖ PUUTETAHVLI (vt lisa 4.5.3) (tahvli juures on üks õpilane, teised juhendavad) ARUTELU TUNNUSTE ÜLE, MIS KUHUSOBIB
3 min	<i>EELDATAVAD VASTUSED: tekstis on analüüs, autori oma arvamus, argumendid, autor jõuab mingile järeldusele</i>	KÜSIMUS KLASSILE: Milliste tunnuste põhjal võib Urmeti artiklit pidada arutlevaks tekstiks?		VESTLUS
TÄHENDUSE MÕISTMISE FAAS				
5–6 min	Paaristöö: omavahel arutatakse läbi artikli põhiprobleem, seda toetavad ja ümberlukkavad argumendid.	Õpetaja jälgib klassis toimuvat, vajadusel abistab argumentide lahtiseletamisel.	Urmeti artikkel, mis on kodus läbi töötatud.	PAARISTÖÖ – paarid moodustavad pinginaabrid omavahel. Kellel pinginaabrit pole, leiab selle või liitub ees või taga

				istuvate õpilastega.
10 min	<p>ARUTLUS: ühise arutelu käigus sõnastatakse ja pannakse kirja põhiprobleem. <i>PROBLEEM: liiga palju on neid eestlasi, kes näitavad ühtekuuluvust ainult suurüritustel, igapäevaelus käituvad nad sageli kaasmaalasi alandavalt.</i></p> <p>Õpilased kirjutavad selle oma tekstilehele.</p> <p>Paarid toovad välja väiteid koos tekstis oleva tõestusmaterjaliga väärt- või rämpseestlaste kohta (paarisarvulise järjenumbriga paarid väärt-, paaritu arvulise järjenumbriga paarid rämpseestlaste kohta).</p>	Õpetaja kirjutab probleemi tahvlile, selle alla kahte tulp, mis iseloomustab väärt-, mis rämpseestlasi.	<p>Tekst, tabel tahvlil (õpetaja täidab arvuti abil õpilaste väidete põhjal)</p> <p><i>(Oodatavad vastused on tabelis, vt lisa 4.5.4)</i></p>	<p>ARUTLUS, mille käigus leitakse artikli põhiprobleem</p> <p>PUUTETAHVLI TABELI TÄITMINE VÄIDETEGA (vt lisa lisa 4.5.4)</p>
15 min	<p>DEFINEERIMINE, ARUTELU: kes on rämp-, kes väärtseestlased, milline on nende koht ühiskonnas.</p>	<p>Õpetajapoolsed küsimused klassile:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kes domineerivad Eesti praeguses ühiskonnas? Miks? 2. Kas inimeste selline lahterdamine on õigustatud? 3. Kas inimeste käitumine on vastavuses nende väärtushinnangutega või on see tingitud muudest teguritest? Millistest? 	<p>Õpetaja koostab arvuti abil tahvlile koondi õpilaste vastustest.</p> <p><i>Vastused vt lisa 4.5.5.</i></p>	<p>VESTLUS, ARUTELU PUUTETAHVLI TEHTAV KOOND (vt lisa 4.5.5)</p>
REFLEKSIONIFAAS (tagasiside)				
5 min	Iga paar teeb oma järelduse, milline on			KOKKUVÕTTE

Tartu ülikooli täienduskoolitus “Gümnaasiumi praktilise eesti keele kursuste metoodika”

Autor: Merle Pintson

	nende arvates eestlane oma käitumiselt ja iseloomult, ja kannab selle paari lausega klassis ette.			ETTEKANDMINE SUULINE ESINEMINE
KODUNE TÖÖ: Kirjuta 200-sõnaline eesti rahvuse üldiseloomustus.Ära unusta teksti ülesehitust.				

Tartu ülikooli täienduskoolitus “Gümnaasiumi praktilise eesti keele kursuste metoodika”

Autor: Merle Pintson

Lisa 4.5.2.

Väärt- ja rämpseestlased

Jaak Urmet

Laulupeo teise päeva lõpus viibib lauluväljakul 100 000 inimest. Kõik nad on eestlased. Hea küll, kohal on veel külalisi välisriikidest ja üks ka mõned Eestis elavate teiste rahvuste esindajad, aga ütleme praegu, tõese ümmargususe huvides, et seal on 100 000 eestlast.

Iga seitsmes Eestis elav eestlane. Suuremat solidaarsust kui sel hetkel ei tunne eestlased üksteisega mitte kusil. Vähemalt mitte sõja- ja revolutsioonidevabal ajal. Laulupeo teise päeva lõpuks kõlav „Mu isamaa on minu arm” trumpab üle olümpiakulla, iseseisvuspäeva ja võidupüha paraadi. See on hetk, kus kõik eestlased on valmis üksteisele naeratama, kus nad tunnevad, et iga eestlane on teise eestlase kallis vend või õde. Veel tagasiteel lauluväljakult lehvib õhus see hingepaitav vennaarm.

Järgmisel päeval on kõik haihtunud. Andres Maimik kirjutab ühes essees, kuidas ta astus kord võõrsil lennukisse, et Eestisse lennata, kuidas ta jäi lennukis pagasit ära paigutades ette ühele võõrale kaaseestlasele ja kuidas too teda selle peale räige sõimuga üle külvas. Maimik küsis: me mõlemad oleme eestlased, aga mis mind selle sõimajaga õigupoolest ühendab, peale selle, et me mõlemad räägime eesti keeles? See on hea küsimus. Olen sellele samuti mõelnud. Ma nimelt ka ei tunne – väljaspool laulupeolummust – just tihti, et teine eestlane tänaval, kaupluses, maanteel, pargis, üldse peaks mind oma kalliks vennaks. Pigem tundub ikka, et olen tal jalus, segan tema eksistentsi ja parem, kui mind üldse poleks ilma sündinud või vähemalt sel päeval tema teele sattunud. Kallil vennal ei sõimata ju nagu täis. Jah, argipäeval ei näe ma eestlaste ühtehoidmist eriti kusagil.

Rumal ülbus

Parkisime kord auto poe ette. Mina ise autot ei juhi, aga naine on väga hea juht. Kohe parkis minupoolse ukse kõrvale teine auto, aga nii lähedale, et ma ei saanud ust normaalselt avada. Vehkisin käega, tegin grimasse – nähti, aga ei peetud millekski. Pugesin kuidagi autost välja, ütlesin, et pargiti liiga lähedale. Teise auto juht oli keskealine eesti mees, kõrval keegi noorem eesti naine – ilmselt armuke. Mehelt tuli vastuseks ennasttäis, ülbe sõim. Sellega liitus ka tema kaaslanna. Need olid kallid eesti rahvuskaaslased.

See oli ainult üks näide. Eestlastele meeldib end pidada tarkadeks, tublideks inimesteks. Oleme paremad kui need venelased-okupandid! Mina sellist piiri nõus tõmbama ei ole. Suhtlen paljude inimestega, loen lehti, kuulan uudiseid – aina tuleb mul kokku puutuda rahvuskaaslastega,

Tartu ülikooli täienduskoolitus “Gümnaasiumi praktilise eesti keele kursuste metoodika”

Autor: Merle Pintson

kellega ma ei ole nõus tundma mingit solidaarsust, kellega mind, haritud inimest, küll vabameelset, kuid siiski häid kombeid pisut tundvat ja järgivat indiviidi, ei ühenda mitte miski.

Üks eestlaste seas väga levinud halb komme on susimine. Susimine ja selja taga sosistamine. Igas kollektiivis on selliseid eestlasi. Nende susimise nahka läheb teiste inimeste närve, aega, raha. Tule ja ütle mulle näkku, pane nimi alla – ära susi, kurat. Aga ei, julgust näkku öelda ei ole, susimine ei nõua mingit julgust. Leiab teise omasuguse, siis juba sosistavad, kombineerivad, intrigeerivad. Hakkad vaatama, küsid, et kas midagi on viga – oh ei, kõik korras, kõik korras! Kas ma peaksin selliste lödilõugadega tundma mingit solidaarsust? Mis meid ühendab?

Teine paljusid eestlasi iseloomustav joon on rumal ülbus. Minu vaimusilma ees kerkivad esile just sellised keskealsed mehed nagu too, kes mind tahtis poeparklasse blokkida. Haridust neil ei ole. Haritud inimesed võivad olla susijad ja sosistajad, aga rumalaks ülbuseks läheb vaja harimatust. Noorena jõmm või tibi, vanemana ennasttäis mölakas või mõrd. Üldiselt ikka mees, selline väikelinna tuus, kellel on vanade autorümpade lagundamisega tegelev firmaköks, istumise all porine roostes džiihilu ja kõrvalistmel Sharm el Sheikhis pruuniks kärsanud noor naine ning kes naerab Henrik Normanni naljade peale ja õõtsutab ennast rütmiliselt Meie Meest kuulates. Ta hoiab kõhtu ees ja lõuga püsti, et kõik näeksid: tema juba oskab elada. Groteskne dissonants on, et tegelikult on ta loll nagu saabas. Mis ühendaks teda ja mind?

Susijad ja sosistajad

Küsisin paar aastat tagasi ühelt kultuuri- ja ajakirjandusvallas tegevalt mehelt, kes oli nõukaaja lõpus tähtsal kohal ja kes on ka praegu tähtsal kohal, et kui võõrriik okupeeriks homme Eesti, kui suur osa riigijuhtidest ja -aparaadist jätkaks süümepiinu tundmata töötamist uue võimu heaks. Tema, tark ja elu näinud mees, vastas silmagi pilgutamata, et umbes pooled.

Ehkki marurahvuslikel ajalookirjutajatel on soov näidata, et stalinistlikes küüditamistes on süüdi kõik teised peale eestlaste-vaesekeste, on tõde see, et Moskvast anti ainult küüditatute hulga arvud – aga inimesed nende arvude taha leiti Eestis. Kas ilma kallite eesti rahvuskaaslasteta, kolleegide, ligimeste, naabrite ja üleaiameesteta, kes kadedusest ja vimmast näpuga näitasid, oma kasusid silmas pidades susisid ja kombineerisid, aarialiku täpsusega slaavilikke käske täitsid, karjääriredelil trügisid-tormlesid, oleksid need nimekirjad sündida saanud? Vaevalt. Sellised asjalised on hullemad kui küüdimehed, kes käisid ainult ukse taga. Küüdimeesteks ei küsitud, vaid pandi. Näpuga aga näidati enda vabal soovil.

Ei, mõtleval ja intelligentsel inimesel on võimatu tunda täielist rahvuslikku solidaarsust. See tähendaks sõbrasuhteid liiga suure hulga susijate ja ennasttäis mölakatega, pealekaebajate ja isekate tõbrastega, ajudeta lammaste, vimmaõhutajate ja keldri-Goebbelsitega, idiootidest

Tartu ülikooli täienduskoolitus “Gümnaasiumi praktilise eesti keele kursuste metoodika”

Autor: Merle Pintson

võrgukommentaatorite, rahakühveldajate, parteiliste sulide ja saamameestega, rääkimata kõikvõimalikku sorti, liiki, laadi ja tõugu varastest ja röövlitest, prügistajatest ja sarikihutajatest. Mida on minul ühist kõigi nendega? Peale formaalse rahvustunnuse? Absoluutselt mitte midagi.

See ei tähenda, nagu ma oleks maha salanud eestlase endas, nagu ma oleks eestluses pettunud, nagu ma eelistaksin olla mõne teise rahva esindaja. Ei midagi sellist! Hoopiski, ma leian, et nimetatud rahvaosal peaks olema probleeme enda eestlaseks nimetamisega. Aga nii see kahjuks ei ole. Mida lollim, lärmakam, nõmedam isik, seda vingemaks isamaalaseks ta end kuulutama kipub. Ise pole pärast põhikooli lõpetamist võib-olla ühtki tõsist ajalooainelist raamatut kätte võtnud, aga kuulutab iga nurga peal, mida tuleks peale hakata Eesti venelastega ja kui vahva vunts oli Hitler.

Tõrjugem ülbust ja rumalust

Olen jõudnud selleni, et jagan eestlased kaheks: vääртеestlasteks ja rämpseestlasteks. Vääртеestlased tunnevad vastutust kaaskodanike ja tuleviku ees, nad püüavad endast anda ühiskonnale kõige paremat, olgugi et ühiskond alati neile kõige paremat ei anna. Nad väärtustavad haridust ja teadmisi, loomingut ja kunste, keskkonda ja ühisruumi, teiste aega ja närve, nad on teiste suhtes abivalmid, sõbralikud, vastutulelikud. Vääртеestlased on need, kellega on meeldiv ühiseid asju ajada, ühes majas elada, ühes bussis sõita, ühes lauas süüa, ühes kassajärjekorras oodata. Rämpseestlased on need, keda eespool kirjeldasin. Nende lähedusse ei ole meeldiv sattuda.

Kuidas siis jääb rahvusliku solidaarsusega? Kas seda üldse on vaja? Jah, on. On vajalik, et vääртеestlased tunneksid endid olevat ühendatud – kaitseks rämpseestlaste jõhkra pealetükkivuse eest. Mina, loomeinimene, tunnen eelkõige solidaarsust teiste loomeinimestega, olgu siis tegu eestlase või ükskõik mis teise rahvuse esindajaga. Loomeinimesega Helsingist, Pariisist, Tulemaalt on mul rohkem ühist kui rahvuskaaslasest bemmikräunutajaga. Aga samuti olen solidaarne kodanikuühendustega, kes üritavad murendada ametnike võimu, humanistlike väärtuste eest seisjatega, kõigi nendega, kes ei virise, vaid üritavad elu paremaks teha, kõigiga, kelle sõnades kõneleb mõistus.

Tahaksin esitada üleskutse: vääртеestlased, üritagem koondada võim enda kätte! Tuleb seista oma põhimõtete eest. Kui me ka ei suuda rämpseestlasi pildilt täiesti kõrvale suruda, näevad nad vähemalt, et nende vastas on teine jõud, näevad, et nende rämpspõhimõtted ei ole ainumaksvad. Hoidkem lapsevankriga sisenejale ust lahti, aidakem eakal bussis piletit komposteerida, tänaagem lahketa tellerit, viigem seest tohletanud aprikoosid poodi tagasi, jätkem tühi pudel metsa alla viskamata, hääletagem valimistel üksikkandidaatide poolt, õppigem ütlema ei jama pähemäärijatele. Kutsugem korrale huligaanitsevaid jõnglasi, tõstkem lärmi, kui näeme ebaõiglust.

See puudutab põhimõtteliselt kõiki rahvaid. On olemas rämpsameeriklased, rämpssoomlased, rämpsvenelased. Nende vastaspoolel on väärtameeriklased, väärtsoomlased, väärtvenelased. Aga praegu olid teemaks eestlased. Ja väikerahva solidaarsus on ikka tera teine asi kui

Tartu ülikooli täienduskoolitus “Gümnaasiumi praktilise eesti keele kursuste metoodika”

Autor: Merle Pintson

suurrahva solidaarsus. Nadi oleks, kui tuleviku ajalooramatus kirjutataks: eestlased, keda oli niikuinii vähe, läksid lõpuks ka kõik üksteisega raginal riidu ja pärast seda pole neist midagi kuuldud. Riidu võib minna küll – aga ainult nendega, kellega teisiti ei saa.

Eesti Päevaleht, 3. detsember 2010

<http://www.epl.ee/news/arvamus/vaart-ja-rampseestlased.d?id=51287752>

Lisa 4.5.3.

Puutetahvlit kasutades lohistab üks õpilane teiste arvamusi järgides iga tunnuse oma õigele kohale tabelis. Esialgu on tabel tühi ja sõnad laiali ümber selle.

ARUTLUS	JUTUSTUS	KIRJELDUS
<i>veenmine</i>	<i>pinge kasv</i>	<i>huuleline</i>
<i>analüüs</i>	<i>kindel süžee</i>	<i>ilmekas sõnavara</i>
<i>järeldused</i>	<i>tegelased</i>	<i>värvikas lugemiselamus</i>
<i>argumendid</i>	<i>põnev sündmustik</i>	<i>n.õ pildi joonistamine</i>
<i>oma arvamus</i>	<i>toimunud sündmus või fantaasia</i>	<i>miljöö</i>

ARUTLUS	JUTUSTUS	KIRJELDUS

veenmine
argumendid
järelused

luuleline
tegelased
oma arvamus

analüüs
nn pildi joonistamine
miljöö

põnev sündmustik
ilmekas sõnavara
pinge kasv

toimunud sündmus või fantaasia
kindel süžee
värvikas lugemiselamus

Lisa 4.5.4.

VÄÄRTEESTLASED	RÄMPSEESTLASED
<i>Vastutus kaaskodanike ja tuleviku ees</i>	<i>Sõimlevad, tundub, et teised on neil jalus</i>
<i>Püüavad endast anda ühiskonnale kõige paremat</i>	<i>Peavad ennast teistest paremaks</i>
<i>Väärtustavad haridust ja teadmisi, loomingut ja kunsti, keskkonda ja ühisruumi, teiste aega ja närve</i>	<i>Susivad ja selja taga sosistavad</i>
<i>On teiste suhtes abivalmid, sõbralikud, vastutulelikud</i>	<i>Rumalalt ülbed, neil puudub haritus</i>
<i>Nendega on meeldiv ühiseid asju ajada</i>	<i>Näitavad isamaalisust üles ainult suurüritustel</i>
<i>Solidaarsus</i>	<i>Neid iseloomustab lärmakus, nõmedus, isekus jne</i>

Lisa 4.5.5.

1. KES DOMINEERIVAD PRAEGUSES EESTI ÜHISKONNAS? MIKS?

Rämpseestlased, kuna ühiskondlikud normid on liiga leebed. Samuti on meie seadusandlus leebe ja karistused kerged, nii arvataksegi, et võib käituda nii, nagu pähe tuleb. Ei arvestata teiste inimestega. Puudulik haritus.

2. KAS INIMESTE SELLINE LAHTERDAMINE, NAGU VÕIS LUGEDA ARTIKLIST, ON ÕIGUSTATUD? PÕHJENDA.

Ei ole õigustatud. See on omamoodi alandav ja inimeses pole kunagi kõik ainult halb.

3. KAS INIMESTE KÄITUMINE ON VASTAVUSES NENDE VÄÄRTUSHINNANGUTEGA VÕI ON SEE TINGITUD MUUDEST TEGURITEST? KUI JAH SIIS MILLISTEST?

Osaliselt on seotud väärtushinnangutega, oleneb, millises keskkonnas on inimene kasvanud. Samas on sellises käitumises süüdi ka üldine riigikord: kui kõrgetel kohtadel olevad inimesed käituvad matslikult, võetakse neist eeskuj. Palju oleneb sellest, milline on riigi suhtumine oma kodanikesse ja üldistest moraalinormidest.